Mons Pietru Pawl Saydon

Imwieled iż-Żurrieq fl-24 ta' Lulju 1895, Pietru Pawl Saydon ħa l-ewwel edukazzjoni tiegħu fl-iskola primarja tar-raħal, u minn hemm għadda għas-Seminarju. Fl-1912 beda l-kors preparatorju tal-Letteratura fl-Università, u ta' għoxrin sena kiseb il-Baċellerat fil-Letteratura. Fl-1919 iggradwa fil-Liġi Kanonika u d-Dottorat fit-Teoloġija. Billi ġie l-ewwel wieħed fl-eżamijiet u għadda lill-istudenti tal-fakultajiet kollha, ingħata borża ta' studju mill-Gvern biex seta' jissokta l-istudji tiegħu barra minn Malta. Fl-istess sena ġie ordnat saċerdot u s-sena ta' wara telaq lejn Ruma fl-Istituto Biblico minn fejn fl-1923 kiseb il-Liċenzjat fl-Iskrittura Mqaddsa.

"Kotra kbira ta' ħuti l-Maltin ma jafux jaqraw ħlief bi lsienhom, u qatt u qatt ma ħassew f'qalbhom il-ħlewwa li jisimgħu fi lsienhom il-kelma t'Alla hekk kif ħarġet minn fommu mijiet u eluf ta' snin ilu. Għalihom l-ewwel ma ħsibt fix-xogħol tiegħi. Iżda barra minn dawn, jien ħaddant fil-ħsieb tiegħi l-Maltin kollha, li jħobbu u jgħożżu lsienhom."

Hekk kiteb Saydon fil-Kelmtejn Qabel għall-Ktieb tal-Ġenesi, l-ewwel ktieb tal-Bibbja li qaleb għall-Malti fl-1929. Il-Professur Pietru Pawl Saydon għamel "miraklu" meta rnexxielu jittraduċi l-Iskrittura sħiħa waħdu mill-oriġinal, xogħol li kull meta sar, dejjem sar f'tim magħmul minn diversi studjużi. Din it-traduzzjoni swiet lil Saydon tletin sena sħaħ ta' ħidma u dedikazzjoni, bejn l-1929 u l-1959, traduzzjoni li għaliha huwa ddedika r-riżorsi tiegħu kollha, kemm intellettwali kif ukoll finanzjarji, billi ħareġ minn butu l-ispejjeż kollha tal-pubblikazzjoni.

Bħala Professur tal-Iskrittura fl-Università ta' Malta, Saydon ħa sehem attiv f'diversi kungressi internazzjonali, li laqqgħuh ma' studjużi Bibbliċi ta' fama mondjali. Bejn l-1932 u l-1962 attenda mhux inqas minn sbatax-il kungress Bibbliku fl-aqwa universitajiet, fosthom f'Ruma (1932) u Pariġi (1948). Huwa kien il-fundatur tal-Għaqda Bibblika Maltija. Saydon kiseb fama anke barra minn xtutna bħala Bibblista u ġie mistieden jikkummenta sitt kotba tat-Testment il-Qadim mill-Knisja Kattolika Ingliża. Dan il-*Catholic Commentary on Holy Scripture* ġie ppubblikat f'Londra fl-1953.

Minkejja li Saydon kien l-uniku wieħed kwalifikat għall-kattedra tal-Iskrittura Mqaddsa fl-Università, fl-1924 inħatar ħaddieħor minfloku. Ingħażel Patri Ugo Callus, studjuż għaref tal-filosofija iżda mhux tal-Bibbja. Għal Saydon din kienet

"l-akbar weġgħa li minnha ma kelli nistejqer qatt".

Iżda x-xewqa ta' Saydon inqatgħet seba' snin wara, meta fl-1931 Callus telaq lejn Oxford. Hekk fl-1931, meta Saydon kien għad kellu biss 36 sena, inħatar Professur tal-Iskrittura Mqaddsa, tal-Lhudi u l-Grieg Bibbliku fl-Università ta' Malta, u baqa' f'din il-kariga għal 33 sena sakemm irtira fl-1964.

L-awtoritajiet ekkleżjastiċi Maltin damu ħafna biex għarfu l-merti ta' Saydon minkejja li fl-1946 ingħata t-titlu ta' monsinjur u ġie offrut kanonikat il-Katidral. Saydon ma aċċettax għax

"xogħli hu l-istudju u mhux id-dmirijiet marbutin ma' xi postijiet għolja fil-Knisja".

Il-Professur Saydon qatt ma ġera wara unuri iżda bħal kulħadd fil-qalba ta' qalbu dejjem stenna r-rikonoxximent xieraq għall-ħidma tiegħu. Hekk kiteb f'*Il-Malti* tal-1953:

"L-unuri qatt ma fittixthom, u għalhekk jekk id-dinja żżommni bi dħuli jew żorr xejn ma jolqotni. Ħaġa waħda tolqotni fil-laħam il-ħaj, il-kelma tiegħi fuq ħwejjeg ta' tagħlim qatt ma kienet mismugħa... U dan għalija kien u għadu telf kbir."

It-33 sena li għamel fil-kariga ta' Professur kienu snin ta' ħidma sfiqa u bla waqfien b'riżq it-tagħlim u r-riċerka. Mal-istudenti kien imur tajjeb. Professur żagħżugħ, xejn imkabbar, ma setax ma jisraqx il-qalb tal-istudenti żgħażagħ, li dlonk inġibdu lejh u ħabbewh.

" Ħabbejt it-tagħlim u ħabbejt l-istudenti. L-istudju għalija qatt ma kien tarġa biex nogħla aktar u anqas xogħol ta' qligħ ta' flus, imma l-missjoni ta' ħajti. "

Il-ħbiberija sinċiera bejn Saydon u l-istudenti ma kinitx biss fil-klassijiet tal-Università. Kemm-il darba stedinhom biex iqattgħu ġurnata għandu fid-dar ta' villeġġjatura li kellu f'Bengħajsa.

L-interess ta' Saydon fil-Malti beda meta ntlaqat mix-xebh bejn il-Malti u l-Lhudi. Kien konvint li

" mingħajr id-dawl tal-ilsna semin (semitiċi) qatt ma jista' jkun li naslu biex nagħrfu xi ħajja dwar il-Malti, fuq in-nisel tiegħu, fuq il-ħajja tiegħu, fuq il-bixra tiegħu li tagħżlu minn kull ilsien ieħor. "

Fiż-żmien tad-diżappunt li kellu wara, Saydon sab żvog fil-kontribut kbir li ta lill-Għaqda tal-Malti (Università), li kienet għadha kif twaqqfet miż-żewġ tobba-poeti Rużar Briffa u Ġużè Bonnici. Meta Briffa rriżenja minħabba l-istudji tiegħu barra l-pajjiż, Saydon intgħażel President tal-Għaqda. Kien żmien il-Kwistjoni tal-Lingwa. Fl-1932, il-Gvern ipprova jerġa' jdaħħal it-Taljan u ordna li l-Malti kellu jinkiteb u jkun mgħallem b'mod li seta' jkun ta' għajnuna għat-Taljan.

Saydon, f'isem *L-Għaqda tal-Malti* (Università) bagħat ittra ta' protesta lill-Ministru tal-Edukazzjoni Nerik Mizzi. L-Għaqda ma tħallietx aktar tagħmel il-laqgħat tagħha fl-Università bl-iskuża li kienet motivata politikament. Iżda sena wara ngħatat raġun u fil-21 ta' Novembru 1933 reġgħet bdiet tiltaqa' fil-bini tal-Università.

Fl-1936, Saydon flimkien mal-Prof Ġużè Aquilina (1911-1997) ippubblika *Ward ta' Qari Malti*, antoloġija tal-aqwa xogħlijiet ta' proża u poeżija fil-Malti.

Bħala kittieb letterarju, Saydon għandu wkoll l-importanza tiegħu. Huwa kiteb numru ta' novelli mill-aqwa, fosthom *Ġmajru u l-Karozzi*, *L-Istedina tas-Sinjura Betta*, *Bejn l-Erba' Ħitan tad-Dar*, u esejs bħal *Fuq il-Monti*, *Tieġ f'Raħal* u *Fil-Ħemda tal-Lejl*. Il-Prof Karm Sant jistqarr li:

"In-novelli tiegħu jixhdu stil narrattiv mill-aqwa, b'dik il-kelma magħżula u minġura bis-sengħa, u jħabbtuha ma' dawk ta' Temi Zammit, mibnijin kif inhuma fuq sfond karatteristiku rurali Malti...dak li għamel Dun Karm (Psaila) fil-qasam tal-poeżija, għamlu Saydon fil-qasam tal-proża".

Saydon kien devot kbir tal-qaddisa patruna taż-Żurrieq Santa Katerina u kiteb id-dramm reliġjuż fi tliet atti *Santa Katarina*.

Fit-12 ta' Novembru 1966, l-Università Rjali ta' Malta tatu d-Dottorat tal-Letteratura *Honoris Causa* bħala għarfien tax-xogħlijiet kbar tiegħu.

Il-ħidma pastorali ta' Saydon ma kinitx tagħti fil-għajn iżda kienet ta' fejda għan-nies ta' Bengħajsa, ħafna minnhom bdiewa. Kien iqaddsilhom fl-4.30 ta' filgħodu, iqarar u spiss iżur il-morda fi djarhom. Saydon dejjem ħabb il-ħajja sempliċi, u l-kumpanija ta' rjus kbar dejjem stmerrha. Laqgħat soċjali kien jaħrabhom, iżda l-hena tiegħu kienet meta kien isib ruħu mdawwar mill-

istudenti tiegħu, jifraħ u jiċċajta magħhom, jew mat-tfal u l-membri tal-MUSEUM. Ta' sikwit kien imur jgħallem it-tfal tal-MUSEUM taż-Żurrieq u kemm-il darba għen lill-MUSEUM finanzjarjament. Saydon kellu ammirazzjoni kbira għall-fundatur ta' din is-Soċjetà. F'dan is-saċerdot twajjeb u qaddis, li kien l-uniku wieħed li għenu biex ibigħ it-traduzzjoni tiegħu tal-Bibbja, Saydon kien jara ċerta sempliċità, l-aktar fi kliemu.

Saydon ħalla d-drittijiet kollha tal-istampa tat-traduzzjoni tiegħu tal-Iskrittura lis-Soċjetà tal-MUSEUM li fl-1977 ħarġet l-ewwel volum tat-Testment il-Qadim tal-Bibbja Saydon. It-tieni u t-tielet volum ħarġu wara u fl-1995 reġgħet ippubblikat it-tieni edizzjoni tal-Iskrittura kif maqluba minn Saydon bin-noti riveduti ta' Dun Karm Attard.

Fl-1965 Saydon tah attakk ta' puplesija. Fl-aħħar snin ta' ħajtu kien darbtejn rikoverat fl-Isptar ta' Ħ'Attard. Il-Prof Pietru Pawl Saydon miet fid-dar tiegħu ż-Żurrieq, raħal twelidu, nhar it-22 ta' Marzu 1971 fl-għomor ta' 76 sena. Huwa twieled, għex u miet fir-raħal taż-Żurrieq.

Qari